

mr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, dipl.ing.arh.

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine

Konzervatorski odjel u Zagrebu

Mesnička 49

Kulturne i prirodne vrijednosti Žumberka – polazište za razvitak

Kulturni krajolik Žumberak - Samoborsko gorje - Plešivica je heterogena mikroregija, s obzirom na svoja prirodna, gospodarska, kulturno povijesna i demografska obilježja. Središnji dio Žumberka pripada najvišim naseljenim područjima unutrašnje Hrvatske, u posljednjim desetljećima s visoko izraženom depopulacijom. Središnja planinska jezgra i rubna područja reljefno su orijentirani prema rubnim nizinama i glavnim naseljima kojima su gravitirala: Samobor, Jastrebarsko i Ozalj, tako da se tijekom povijesnog razvoja na Žumberku nije formiralo veće naselje. Specifičnost kulturne regije Žumberka reprezentira očuvan skladan odnos prirodnih i antropogenih oblika, poljodjelskog krajolika i graditeljskih oblika, prije svega seoskih naselja s očuvanom tradicijskom arhitekturom: stambenih kuća od drvenih planjki i lomljenog kamena (tufa), s otvorenim ili djelomično zatvorenim drvenim trijemovima, te pripadajućih gospodarskih zgrada. U vinogradima prigorja, uz putove na hrptovima brjegova očuvani su nizovi tradicijskih klijeti građeni drvom ili kamenom, a uz potoke stari mlinovi. Prisutne su i reprezentativne stambene građevine: dvorci i kurije (Slavetić, Pribić, Sveta Jana, Hutin, Tupčina) visoke arhitektonske i kulturno povijesne vrijednosti. Brojne sakralne građevine datiraju iz srednjovjekovnog razdoblja (župna ckva Sv. Nikole u Žumberku, Sv. Siksta u Pribiću, i niz drugih), a specifičnost središnjeg dijela Žumberka su zajedničke lokacije crkava rimokatoličke i grkokatoličke provenijencije.. Brojni arheološki lokaliteti iz razdoblja neolita i antike (Budinjak), starih gradova smještenih na istaknutim i strateški važnim lokacijama iz ranosrednjovjekovnog razdoblja (Podgorje, Žumberak, Okić, Samobor, Lipovec), dokazuju milenijski kontinuitet života ovog područja.

Očuvane prirodne vrijednosti u sintezi s vrijednim graditeljskim strukturama oblikovale su ambijente visokih estetskih i doživljajnih vrijednosti, čuvajući sliku života kakav je nekad bio. Ako je razvitak Žumberka cilj, polazište bi trebalo biti očuvanje kulturnih i prirodnih vrijednosti.

